

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

Development of an Active Learning Instructional Competencies Model for teachers in The Bangkok Metropolitan Administration

นันทวรรณ แก้วโชติ* และ ชัชฎาภา วัฒนธรรม

Nantawan Kaewchote and Chatchayapha Watthanathum

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail Address: nantawan.k@pnru.ac.th

Received May 12, 2022; Revised May 20, 2022; Accepted May 27, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนในเขตบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กลุ่มตัวอย่างเป็นครูและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 16 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบบันทึกข้อความการสัมภาษณ์ และ 2) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐานและใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้ว เขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าผลการสังเคราะห์รูปแบบ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย (1) เป็นรูปแบบเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (2) ออกแบบกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ (3) ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอน และ (4) ใช้การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่ารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ตามกระบวนการผ่านการจัดกิจกรรมตามการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีรากฐานแนวคิดมาจากการศึกษาที่เน้นสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีกิจกรรมด้านการรู้คิดและกิจกรรมด้านพฤติกรรมมาเกี่ยวข้อง ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทั้งทักษะการคิด ภาษา และเทคโนโลยี เป็นการนำวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่มีความหลากหลายมาใช้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้เป็น เพื่อนำไปปฏิบัติ

แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงประกอบอาชีพได้ในอนาคต นับได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่ง ที่สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; การออกแบบการจัดการเรียนรู้; รูปแบบสมรรถนะ

Abstract

This article aimed to 1) synthesize active learning model of teachers in The Bangkok Metropolitan Administration, and 2) develop active learning model of teachers in The Bangkok Metropolitan Administration. The research design was qualitative research by applying active learning model as a research framework. The research area scope was schools of Phranakhon Rajabhat University service area and there were internship students from College of Teacher Education. Sample group was 16 Teachers and internship students, and purposive sampling was adopted. There were 2 research instruments: 1) record form of interview, 2) active learning model assessment form. The data were analyzed by descriptive statistics, content analysis, and wrote in description. The research results found that:

1. The result according to the first purpose found that the synthesis of active learning competencies model of teachers in The Bangkok Metropolitan Administration consisted of 1) a model that focused on students' role and participation of students, 2) design activities on learning plan, 3) design procedure of learning activities, and 4) apply activity-based learning, problem – based learning, etc.

2. The result according to the second purpose found that active learning competencies model was a learning process through activities belonging to learning plan that focus on students' role in self-learning

Active learning based on the study of new knowledge concept. There were cognitive activity and behavioral activity that focused on role and participation of learners in thinking skills, language skills, and technology. It applied verities of teaching methods and verities of teaching techniques that concentrated on learning development and encourage learners to apply skills and knowledge to practice in creative problem solving, including future careers, It was one-of-a-kind model that suited with world change.

Keywords: Active Learning, Learning Management Design, Instructional Competencies

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการเดินทางพลิกโฉมสร้างนวัตกรรมครู สู่วัตกรรมการเรียนรู้ ก้าวข้ามสภาวะวิกฤติโควิด – 19 แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ เช่น GPAS 5 Steps อย่างเป็นทางการ แต่ขาดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เห็นได้จากบทความวิจัยของทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ทำให้มีการปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ทำให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (กลุ่มมาตรฐานการศึกษา, 2563: 1-3) สอดคล้องกับงานวิจัยทางด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลายฝ่ายร่วมกันพัฒนาและออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้พบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังพบปัญหาทุกด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านการเขียนแผนเชิงรุก ด้านการวัดและประเมินผลเชิงรุก ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (สำนักงานศึกษาธิการภาค 3, 2563) โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของการประถมศึกษา ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในระดับอื่น ๆ ต่อไป ได้มีการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้าไปใช้ในสถานศึกษา เป็นการเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยนำวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่มีความหลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และเสริมกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบันควรเน้นและเพิ่มเติมการค้นพบตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ตามกระบวนการพุทธพิสัย โดยเน้นความมีมิติของกระบวนการด้านพฤติกรรมและด้านรู้คิด ยังขาดการตระหนักให้นำไปใช้ให้ถูกต้องตามกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (อนุสรณ์ เณริศ, 2563: 13) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการนำไปใช้ในด้านการเรียนการสอนที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับประถมศึกษา ดังตัวอย่างการใช้เกมการเรียนรู้เป็นฐานสำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชันแอลฟา อยู่ในรูปแบบวิธีการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้เป็นฐาน มาช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแต่ยังพบว่าครูควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยา รวมทั้งลักษณะสำคัญของผู้เรียนเจนเนอเรชันแอลฟาซึ่งเป็นผลต่อการเกิดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (ทรรศนัย และมาเรียม, 2564: 173) และเกมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่มีการพัฒนาและเตรียมผู้สอนในมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู ให้มีสมรรถนะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จริงในสถานศึกษาและยังขาดความเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2564: 169). และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อให้มีการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้พัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแต่ยังขาดการเพิ่มตัวบ่งชี้ด้านองค์ประกอบความรู้และเพิ่มการสร้างกลุ่มต้นแบบในการออกแบบกระบวนการกลุ่มแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์, 2560) และทำอย่างครบกระบวนการรวมถึงการนิเทศติดตามผลของทุกเขตพื้นที่ที่ให้ความสำคัญเช่นกัน ซึ่งเห็นได้จากการพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

มุ่งแก้ปัญหาโดยการนิเทศติดตาม มีรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน แต่ยังพบปัญหาในทุกกระบวนการและขาดความชัดเจนในการติดตามทั้งระบบ และพัฒนาด้านอื่นๆ ที่สอดคล้องกับการใช้กระบวนการPPDER จะเห็นว่าทุกหน่วยงานออกมาขับเคลื่อนการพัฒนาสมรรถนะการเรียนการสอนเชิงรุกทั้งในระดับประเทศ จนถึงระดับท้องถิ่นโดยการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังขาดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง และความชัดเจนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการเป็นต้นแบบในการพัฒนาของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร (วิรัตน์ แก้วสุด และคณะ, 2561: 151)

ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นส่วนหนึ่งจากการจัดอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของกรุงเทพมหานคร จากการนิเทศติดตามหลังการจัดอบรมได้ข้อค้นพบว่าหลายโรงเรียนที่สังกัดกรุงเทพมหานครเข้าใจทฤษฎีทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แต่ยังขาดองค์ความรู้ในลักษณะของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรูปแบบสมรรถนะเชิงรุก เนื่องจากการได้รับการถ่ายทอดมาหลากหลายรูปแบบทำให้เกิดความสับสน และนำมาใช้ได้ประสิทธิภาพไม่เต็มรูปแบบ รวมถึงกระบวนการทั้งหมดในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากจุดเริ่มต้น ถึงจุดสิ้นสุดควรผ่านกระบวนการอย่างเหมาะสมให้มีรูปแบบที่เป็นตัวอย่างอย่างชัดเจน เพื่อนำมาปรับใช้ได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสมกับบริบทของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สรุปแนวทางการนิเทศ หน่วยงานนิเทศและพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติเชิงรุกเน้นการปฏิบัติจริงเชื่อมโยงบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคม และผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความร่วมมือกับภาคเอกชนในการอบรมให้ความรู้แก่ครูแกนนำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนำไปขยายผลแก่ครูในโรงเรียน เน้นการเรียนรู้แบบปฏิบัติหรือลงมือทำสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ แต่ผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2560: 4-6)

จากการติดตามนิเทศหลังการจัดอบรมและถอดบทเรียนในทุกโรงเรียนที่เข้ารับการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและโรงเรียนที่มีนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาเข้าร่วมฝึกประสบการณ์ได้ค้นพบว่าผู้สอนไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมพัฒนาได้สาระที่ชัดเจนและนำไปพัฒนาความรู้ต่อยอดได้เท่าที่ควรเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ผลจากการพัฒนาผู้สอนทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนและผู้เรียนได้เป็นรูปธรรมชัดเจน (สำนักการศึกษา, 2562: 10-12) นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบวิธีการพัฒนาผู้สอนในปัจจุบันมีปัญหาไม่สะท้อนคุณลักษณะผู้มีความรอบรู้ส่วนใหญ่มักจัดกิจกรรมอบรมที่เน้นเนื้อหา ทำให้ผู้สอนอาจไม่สามารถส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถที่จะออกแบบในการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเชิงรุกได้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 16 – 17) จากการอบรมของผู้สอนที่มีหลากหลายรูปแบบและไม่พบตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจง ส่งผลให้วิทยาลัยการฝึกครุนำมาทบทวนและสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับผู้สอนสังกัดกรุงเทพมหานคร

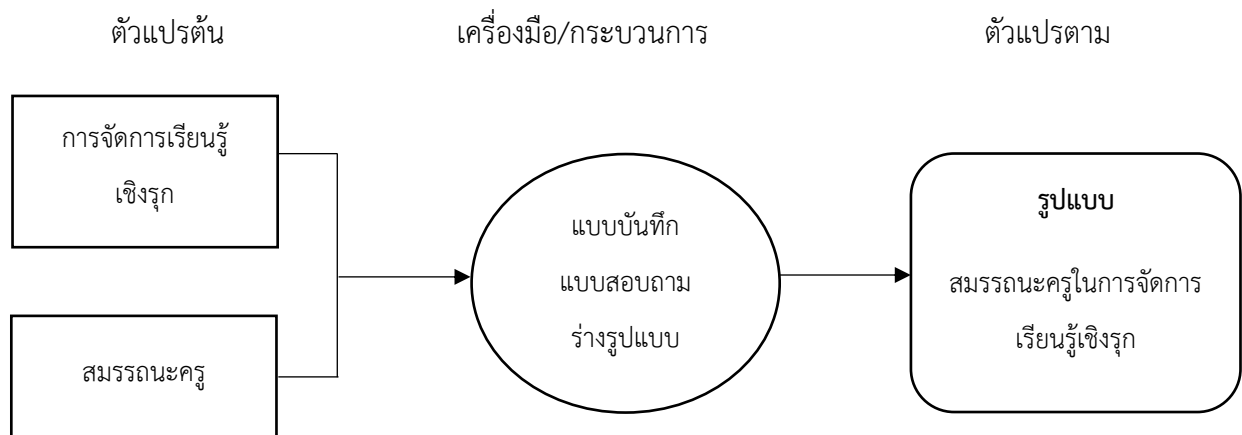
บทความวิจัยนี้นำเสนอการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานครให้เหมาะสมและมีตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามรูปแบบกระบวนการที่ผ่านการทดลองใช้จริงและได้ผล เพื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปประยุกต์ใช้และต่อยอดกับผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ได้นวัตกรรมใหม่ ๆ และใช้จริงได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างมูลค่าได้อย่างเหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วย สมรรถนะครู และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในเขตบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่ผ่านการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นครูและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีรายละเอียดหัวข้อย่อย ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผ่านการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 77 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 16 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แบบบันทึกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการสร้างแบบบันทึกการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึก สร้างแบบบันทึก นำแบบบันทึกให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาดัชนีความสอดคล้อง และนำแบบบันทึกการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ในการวิจัย

(2) แบบสอบถามครูที่ผ่านการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิธีการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวชี้วัด สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาดัชนีความสอดคล้อง นำแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาจัดพิมพ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน รวบรวมองค์ความรู้ผู้สอน และบันทึกลงในแบบบันทึกลงในแบบบันทึกและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัด สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายครูผู้ให้ข้อมูลตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากครูที่ผ่านการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มเป้าหมายและรวบรวมผล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา และนำไปใช้พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบ
3. นำร่างรูปแบบที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินรูปแบบการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ ~~การ~~ นำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. นำรูปแบบที่ผ่านการประเมินแล้ว ไปให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ปรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เหมาะสมกับบริบทของครูผู้สอนแต่ละคน และประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยนำเสนอตามประเด็น ดังนี้

1. ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของกรุงเทพมหานคร สำหรับนโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2562 มุ่งเน้นใน 5 เรื่อง ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ICT (SMART Education) และสนับสนุนการจัดสรรเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ส่งเสริมจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการนำไปใช้ในชีวิตจริง ส่งเสริมภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร และส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ในส่วนของการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีจุดเน้น ให้รู้จักทำงานเป็นทีมโดยผ่านกระบวนการ PLC รูปแบบต่าง ๆ แบ่งตามจำนวนกลุ่มการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้ (1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสติปัญญา เช่น โมเดลการพัฒนาการคิดขั้นสูง (G PAS Model) สู่รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไปทัศนศึกษา (Fieldtrip Method) (2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสังคม เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Model) เน้นสถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง (3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านอารมณ์ เช่น การเรียนการสอนด้านจิตพิสัย (Instructional Model based on Affective Domain)

รูปแบบการใช้บทบาทสมมติ (Roll playing) (4) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านร่างกาย เช่น การเรียนรู้โดยใช้สมาธิเป็นฐาน (Concentration Based Learning) ใช้เกม (Games) เข้ามาจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นต้น

2. ผลจากการสัมภาษณ์ และการเก็บแบบสอบถาม ของผู้บริหาร ผู้สอนที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างรูปแบบต้นแบบการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดกรุงเทพมหานคร จากตัวแทน 16 คน จำนวน 4 โรงเรียน ด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนมีความตรงเวลาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอดแทรกการนำเทคนิควิธีการสอนเข้ามาปรับใช้ ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้สอนมีการเตรียมเนื้อหาเพื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดและตรงตามจุดประสงค์ ปรับเนื้อหาให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เขียนสรุปจากสิ่งที่เรียนรู้ ลดวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายลง เน้นผู้เรียนให้ทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า กรุงเทพมหานครสนับสนุน สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกแต่มีไม่เพียงพอ และขาดความเสถียรในการใช้งาน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า ผู้สอนยังมีปัญหาในเรื่องการเชื่อมโยง และความสอดคล้องระหว่างการวัดประเมินผลในรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนในแต่ละห้องค่อนข้างมีความแตกต่างกัน ซึ่งมีห้องเรียนสองภาษา และห้องเรียนธรรมดา ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ต่างกัน และขาดสมาธิทางการเรียน ปัญหาอุปสรรคในการจัดเรียนรู้ พบว่า ผู้สอนไม่มีเวลาในการพัฒนาตนเองในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของการยกกร่างรูปแบบ ต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้สอนทั้ง 4 โรงเรียน มีข้อเสนอเกี่ยวกับการนำไปใช้ในการอบรมเชิงรุกในภาพรวมของการวิธีการสอน การบูรณาการ เทคนิค วิธีการ สื่อเทคโนโลยี พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีกระบวนการสอน เน้นการทำงาน มีการสอนที่เน้นโครงงานพัฒนาครูที่ใช้เทคโนโลยี และใช้ศิลปะในการออกแบบและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จัดการเรียนรู้ด้วยการกระทำโดยใช้เกมในการจัดกิจกรรม รวมถึงมีค่ายวิชาการเป็นฐาน ผสมผสานภาษาอังกฤษ ในกิจกรรมกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการโครงการสอดแทรกคุณธรรม และทำงานเป็นทีม

4. ผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สรุปจากผู้บริหาร และผู้สอนผ่านการอบรมเชิงรุกในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์การนำมาปรับใช้ในสถานศึกษา ได้ดังนี้ โรงเรียนที่ 1 มีการจัดการเรียนรู้แบบจัดการเรียนการสอนแบบการใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 2) โรงเรียนที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และลงมือสืบค้นหาข้อมูลได้ด้วยตนเอง การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) โรงเรียนที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้(5E) Engagement, Exploration, Explanation, Elaboration, and Evaluation เป็นการบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ ที่หลากหลาย 4)โรงเรียนที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นกิจกรรมกลุ่ม และการเรียนรู้แบบ Project based learning(PBL) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการช่วยเหลือกัน

ภายในกลุ่ม จัดการเรียนรู้แบบตามตัวชี้วัด มอบหมายในห้องเรียนใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มในขณะที่นักเรียนกำลังร่วมกันทำงานในชั้นเรียน ชิ้นงาน และใบงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยนำเสนอตามประเด็น ดังนี้

1. ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ารูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสู่การวัดประเมิน องค์ประกอบที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้บูรณาการทักษะ องค์ประกอบที่ 3 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เน้นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทักษะ และองค์ประกอบที่ 4 การเลือกใช้แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้กูเกิลแอปพลิเคชัน เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสู่การวัดประเมิน	การออกแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการทักษะ	แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เน้นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทักษะ	การเลือกใช้แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้ Google Application เพื่อใช้ในการเรียนการสอน
1.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)	การออกแบบการเรียนรู้ได้เพิ่มเติมพัฒนาสมรรถนะให้สูงขึ้นตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ	1.แบบใช้ปัญหาเป็นพื้นฐาน: Problem Based Instruction (PBI) 2.แบบเน้นกรณีศึกษา: Case-Based Instruction	YouTube Google translates Google Mail Google Meet
2.การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	ของผู้เรียนโดยใช้กลยุทธ์วิธีการ และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้	3.แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es Instructional Model) 4.แบบเน้นโครงงาน: Project-Based Instruction	Google Classroom Google Forms Google Sites
3.การวิเคราะห์เพื่อออกแบบการเรียนรู้	นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และ	5.แบบใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation Technique) 6.แบบการสอนเพื่อการสื่อสาร: Active 3Ps	
4.การประเมินผลสู่มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของโรงเรียน	7.แบบสืบสวนสอบสวน: Inquiry-Based Instruction	

ภาพที่ 2 ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสามารถเลือกใช้วิธีการสอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อแสวงหาแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ โดยผู้เรียน สามารถเก็บข้อมูลและจำสิ่งที่เรียนรู้ในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) 3) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรเน้นกิจกรรมให้ผู้ลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง 4) ด้านเนื้อหาสาระสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ควรเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ เลือกเนื้อหาที่ผู้เรียนพึงพอใจ 5) ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นในกิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมีองค์ประกอบต่าง ๆ ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนเชิงรุก (Active Learning) และ 6) ด้านการวัดประเมินผล รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยประเมินทั้งกระบวนการในการจัดกิจกรรม และใช้การประเมินหลากหลายวิธี ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสในการประเมิน

3. การออกแบบและสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู

1) การกำหนดองค์ประกอบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ชื่อรูปแบบสภาพ ปัญหาและความจำเป็น หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กิจกรรมของรูปแบบ สื่อ แหล่งเรียนรู้ แนวทางของรูปแบบ และการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้

2) การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบการสร้างรูปแบบเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้างประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ สัมภาษณ์ และข้อมูล ความคิดเห็น ของผู้ให้สัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง ของข้อคำถามถามกับจุดประสงค์ ความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ การใช้ภาษาของข้อคำถาม และ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสัมภาษณ์ จากทีมงานวิจัยและแก้ไขให้ถูกต้อง ใช้เป็นเครื่องมือ รวบรวมข้อมูลได้

4. การประเมินโครงสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ผลการประเมิน ดังนี้

1) ผลการประเมินผลโครงสร้างรูปแบบ จากผลการประเมินพบว่ามี 2 รายการ คือ จุดมุ่งหมาย ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ คือ 4.48 จัดอยู่ในระดับความเหมาะสม มาก ส่วนการวัดผลและประเมินผลของ รูปแบบ และการประเมินรูปแบบ มีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนสภาพปัญหาและความจำเป็นของรูปแบบ หัวข้อของรูปแบบ และกิจกรรมของรูปแบบ จัดอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุดเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.55 – 4.67 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.61 จึง กล่าวได้ว่ารูปแบบมีความเหมาะสม มากที่สุด

2) ผลการประเมินค่าความสอดคล้องของโครงสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูในการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ามีค่าคะแนนความเหมาะสมระดับใช้ได้ทุกองค์ประกอบ และทุก ขั้นตอนของรูปแบบ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 สำหรับข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ควรเน้น วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกัน คือ ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการ เรียนรู้ของตนเอง และผู้วิจัยนำมาดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังนี้ (1) แนวคิด ในการใช้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (3) การกำหนด องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (4) การกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (5) ความพร้อมของ ผู้สอน (6) ผู้เรียนมีทิศทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (7) ผู้เรียนเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ (8) ผู้สอนส่งเสริม พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (9) ประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกรอบด้าน (10) การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

สรุปในภาพรวมของบทความจากการสังเคราะห์และได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ มีองค์ประกอบของมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด กำหนดความรู้ทักษะเจตคติ คุณลักษณะความสามารถในวัตถุประสงค์ มีวิธีการสอนที่ชัดเจนในรูปของการจัดการศึกษาเชิงรุก มีตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีและภาษาในกระบวนการการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงทักษะการคิดต่าง ๆ ให้ครอบคลุมในแต่ละด้านตามศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสติปัญญา การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสังคม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านอารมณ์ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านร่างกาย รวมถึงวัดและประเมินผลเชิงรุก ให้สอดคล้องกับ KSPAC (Knowledge Skill Practice Attitude/Attribute Competency) และได้รูปแบบเพื่อนำมาใช้เป็นตัวอย่างได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

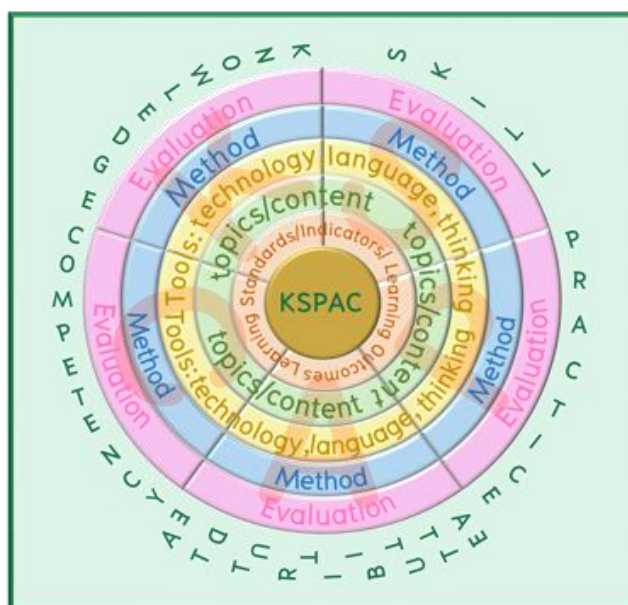
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การสังเคราะห์รูปแบบจากครูในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมตามกระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบบันทึกข้อมูลและใช้แบบสอบถามกับผู้ผ่านการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งได้ข้อมูลโดยสรุปว่าผู้สอนทุกคนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ โรงเรียนที่ 1 มุ่งเน้นการใช้เทคนิควิธีการสอน โรงเรียนที่ 2 ปรับกระบวนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนที่ 3 ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย และโรงเรียนที่ 4 จัดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนตามวิธีการสอนและมีทฤษฎีรองรับ เมื่อนำมาใช้ในห้องเรียนจริง ต่างนำมาผสมผสาน และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาออกแบบกิจกรรมร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้การจัดห้องเรียนออนไลน์ (Ahmad & Iksan, 2021) และกิจกรรมเกมออนไลน์ (Dahech, Guemri, Masmoudi, & Souissi, 2021) ซึ่งเป็นการผสมผสานกับการเรียนแบบออนไลน์ โดยปรับให้เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้และการบูรณาการร่วมกันตามศาสตร์วิชาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา กระบวนการคิด และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เหมาะสมกับสถานศึกษา นั้น ๆ ทั้งนี้อาจเป็น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบสมรรถนะที่ได้รับการพัฒนาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยประเด็นหลัก ๆ คือ การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินผลเชิงรุก โดยนำภูมิลักษณ์ แอปพลิเคชัน ภาษา และทักษะทางการคิดมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการใช้ระบบการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนที่เน้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำวิธีการสอนที่ทันสมัยเข้ามาลำดับกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและเท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดทางออนไลน์ในแนวเชิงวิชาการ (McLaughlan, 2021) และมีจุดเน้นในการนำวิธีการสอน

(Sleeter, Schrum, & Swan, 2020) ที่หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ตามความเหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ชั้น ๆ ให้ผู้สอนและผู้เรียนมีการตื่นตัวทางกาย (Physically Active) การตื่นตัวทางสติปัญญา (Intellectually Active) การตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotionally Active) การตื่นตัวทางสังคม (Socially Action) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563: 18-20) ในรูปแบบ KSPAC (Knowledge Skill Process Attitude/Attribute Competency) และสอดคล้องกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของกรุงเทพมหานคร ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดของ บลูม (Bloom's Taxonomy) สี่เสาหลักทางการศึกษา (Four Pillars of Education) หลักการพัฒนาทักษะ 4 H (Head , Heart , Hand , Health) เช่น กิจกรรมบูรณาการ หรือ กิจกรรมเฉพาะเรื่อง เช่น กิจกรรมที่สนองนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559: 1-2)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ออกแบบและพัฒนาตามกระบวนการแผนการจัดการเรียนรู้ มีข้อค้นพบสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสะท้อนถึงการวัดและประเมินผลเชิงรุกให้สอดคล้องกับ KSPAC (Knowledge Skill Practice Attitude/Attribute Competency) ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการการเรียนรู้สะท้อนการวัดและประเมินผลเชิงรุกให้สอดคล้องกับ KSPAC (Knowledge Skill Practice Attitude/Attribute Competency) ของ Learning standards and Indicators/Learning Outcomes 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skill) 3) ด้านฝึกปฏิบัติ (Practice) 4) ด้านคุณธรรม คุณลักษณะ (Attitude/Attribute) 5) ด้านสมรรถนะ (Competency)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการสังเคราะห์รูปแบบมีความหลากหลาย และมีความยืดหยุ่นในการใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ นำรูปแบบไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยผู้สอนทุกคนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และควรศึกษารูปแบบจากหลาย ๆ หน่วยงานทั้งเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าการพัฒนารูปแบบมีองค์ประกอบอยู่ในกระบวนการของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ให้ผู้สอนทุกคนที่มีองค์ความรู้ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ นำวิธีการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาออกแบบและสอดแทรกเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถร่วมกันจัดทำ PLC ให้ตกผลึกในสถานศึกษา และทุกคนสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ร่วมกับรูปแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563: 13) โดยนำไปใช้ในรูปแบบฐานสมรรถนะในการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้งานเดิมเสริมสมรรถนะ ใช้งานเดิมต่อเติมสมรรถนะ และการใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่สมรรถนะ สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ สมรรถนะชีวิตในกิจประจำวันเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบรูปแบบการสอนของผู้สอนแต่ละคนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนแบบเป็นธรรมชาติของผู้เรียนที่สำคัญ คือ เป็นการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเงื่อนไขและข้อตกลงของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ โดยควรให้ความสำคัญกับ การลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดของผู้เรียนและให้ครบกระบวนการตามรูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในแบบการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบ Best Practice ของสถานศึกษานั้น ๆ และสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มมาตรฐานการศึกษา. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก* พิมพ์ครั้งที่ 1: กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์บริษัท 21 เซ็นจูรี่จำกัด.
- ทรศนัย โกวิทย์กร และมาเรียม นิลพันธุ์. (2563). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับประถมศึกษาด้วยเกมการเรียนรู้เป็นฐานสำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชันแอลฟา. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(3), 173-195.
- วิรัตน์ แก้วสุด และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศ PPDER เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 . (151-155) 267 หน้า

- สำนักงานการศึกษา. (2562). รายงานผลดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2562. กรุงเทพฯ ฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด. กรุงเทพฯ ฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). สภาพการจัดการศึกษาเฉพาะในประเทศไทย ปี 2562 – 2563 : การผลิตบุคลากร. บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด. กรุงเทพฯ ฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. กรุงเทพฯ ฯ.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (2560). แนวทางการนิเทศและพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ ฯ. ค้นจาก http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf
- อนุสสรณ์ เณลิศรี. (2563). การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. (ปริญญาณิพนธ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ ฯ.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2564). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 13(2), 169-183.
- Sleeter, N., Schrum, K., Swan, A., & Broubalow, J. (2020). “Reflective of my best work”: Promoting inquiry-based learning in a hybrid graduate history course. *SAGE journals Arts and Humanities in Higher Education*, 19(3), 285-303. doi.org/10.1177%2F1474022219833662.
- McLaughlin, T. (2021). Giovanna Fassetta, Nazmi Al-Masri and Alison Phipps (eds), Multilingual online academic collaborations as resistance: Crossing impassable borders. *SAGE journals Arts and Humanities in Higher Education*. 21(1), 111-115.
- Ahmad, N. and Iksan, Z. (2021) Edmodo-Based Science Module Development on Students’ Mastery of Science Process Skills: Need Analysis. *Creative Education*, 12, 2609-2623. doi: 10.4236/ce.2021.1211195.
- Dahech, F. , Guemri, N. , Masmoudi, L. and Souissi, N. (2021). Motor Games Effects on Learning to Spell Numbers in 5- to 6-Year-Old Pupils. *Creative Education*, 12, 2471-2483. doi: 10.4236/ce.2021.1210185.